

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLÉS

Az MTA Elnöki Bizottság az Egészségért elnökének üdvözlete az új folyóirathoz

Társadalmi és egyéni felelősség a költséghatékony egészségügyi rendszer kialakításában

*Welcome to the new journal by the President of the Presidential
Committee for Health of the Hungarian Academy of Sciences*

Social and individual responsibility in developing a cost-effective health system

Az orvostudományban tapasztalható rohamos tudományos-technikai fejlődés, az egészségügyi technológia alkalmazása a modern társadalmak gazdasági erőforrásainak egyre nagyobb részét igényli. A fokozódó forrásigény nemzeti jólételemből való kielégítése – az egyetemes értéket jelentő egészség prioritása alapján – a társadalmak alapvető morális kötelessége. Azonban a „mindent, mindenkinek, bármikor, a legmagasabb színvonalon” ellátást ma már a leggazdagabb országok sem képesek megvalósítani. Az igények, elvárások nem csak a rendelkezésre álló forrásokkal, de tájékozatlanságból adódóan a valós szükségletekkel sincsenek összhangban. Ezért a 21. századi egészségügyi stratégiákkal foglalkozó tanulmányokban – nem vitatva a fokozódó forrásigény jogosságát – megfogalmazódnak olyan gondolatok, hogy az egészségügyi ellátással kapcsolatos alapfogalmakat újra kell gondolnunk annak érdekében, hogy a gyógyítás, a megelőzés össztársadalmi együttműködéssel költséghatékony keretben valósuljon meg, eleget téve mind az egyéni, mind a közösségi morális elvárásoknak. Ennek a komplex társadalmi struktúrának a kialakításában a szakpolitikának, a döntéshozó testületeknek, egyáltalán: mindenkinek, aki az egészségügy jobbításáért tenni akar, feladata és felelőssége van.

A [Multidiszciplináris Egészség és Jólét](#) folyóirat létrehozását e felelősségérzet által motivált feladatvállalásnak tekintem, s örömmel üdvözlöm. Örömmel azért is, mert fontos elemet jelenít meg a tudományos szervezetek szerepvállalásában. Az elmúlt években ugyanis a tudományos fórumokon egyre több felhívás jelenik meg arra vonatkozóan, hogy a független akadémiák a tudomány eszközeivel foglalkozzanak az egészségüggyel. Érzelve a felelősséget, a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Tudományok Osztályának kezdeményezésére 2017-ben megalakult a 21. századi egészségügy helyzetét vizsgáló, a hazai kihívásokra is választ kereső és megoldási javaslatokat kidolgozó Elnöki Bizottság az Egészségért (EBE) azzal a céllal, hogy tudományos elemzésekkel mutasson rá az egészség-ügy problémáira, és adjon róluk hiteles tájékoztatást a szolgáltatást igénybe vevők, a szolgáltatók, az egészségügyet irányító szakemberek és a politika számára, s hogy a nemzet tudományos tanácsadójaként vegyen részt egy új társadalmi megállapodás előkészítésében.

Az elmúlt években az EBE állásfoglalásokban, közleményekben hangot adott annak, hogy a nemzeti jólételem egészségügyre fordított részének tervezésekor figyelembe kell venni az *egészségügyi célpopuláció jelentős bővülését*: az előre-

gedés mellett tünetmentes egyének szűrő-módszerekkel azonosított betegségkockázata is ellátást igényel. Szembe kell nézni azzal, hogy a tudományos technológiai fejlődés következtében újra kell értelmezni a technológiai forradalom kitágult lehetőségeihez illeszthető *egészségügyi szükséglet fogalmát* a bizonyítékokon alapuló orvoslás, a klinikai hasznosság és az észszerűség iránti felelősség elvének figyelembevételével. Továbbá: hiteles kommunikációval helyes irányba kell terelni az *egészségügy egyéni és társadalmi megítélését*: egyrészt mérsékelni az egészségügygel szembeni túlzott elvárásokat, másrészt támogatni az egyének egészségtudatos életvitelét (oktatás, ösztönző infrastrukturális fejlesztések, árpolitika, stb.).

Az EBE egyik vitaülése kifejezetten az *öngondoskodással, az egészségmagatartással* foglalkozott. Az előadások rámutattak arra, hogy jelentős mértékű morbiditási és mortalitási rizikót jelent az emberek életvitelére: a helytelen táplálkozás, az elégtelen fizikai aktivitás, dohányzás, információözön, stb. Ezek kiiktatására célzott tájékoztatásra, oktatásra van szükség, hogy az emberek belássák: az egészségügy rendkívül bonyolult és forrásigényes rendszerének kapacitása nem vég nélküli, s egészségük megőrzése érdekében nekik rendkívül fontos teendők vannak.

Az egészségmegőrzés, egészségfejlesztés céljainak eléréséhez többféle út vezet. A kisgyermekes egészséggel összefüggő viselkedésmintáinak kialakítása jó esetben már a családban elkezdődik. A serdülők azonban már leginkább egymásban bíznak, és a barátok társas támogatási szintje meghaladja a szülőkéét. Ezért van nagy jelentősége annak, hogy az iskolákban az egészséges életvitel kialakítását célzó programok megvalósításához szerepet kapjanak képzett kortársoktatók. Az egyén tudatos magatartásra nevelése mellett legalább ekkora jelentősége van a társadalmi-politikai szerepvállalásnak is. Az államnak be kell látnia, hogy az egyén egészségtudatos életvitelének elősegítésére a kampányszólásokon túl konkrétumokkal is elő kell állnia, pl. infrastrukturális fejlesztésekkel (mozgásra készítő termek, pályák építése), célhoz kötött árpolitikával (helyes-helytelen táplálkozás befolyásolása), egészséges életmód érdekét szolgáló szociális támogatással (pl. rendszeres testmozgást lehetővé tevő rugalmas munkarend).

Korunk egészségügyének sikeres működtetéséhez – multiszektoriális, interaktivitást feltételező jellegéből adódóan – ki kell dolgozni egy olyan *átfogó koncepciót*, amiben fő szerepet kap a *tevékenységek harmonizálása*, a hatékonyság folyamatos kontrollja. Ebben a folyamatban világosan kell látni a szereplők feladatait és felelősségét! Az ellátórendszer költséghatékony működtetéséért a szakpolitikának kell viselnie a fő felelősséget, amelynek ki kell terjednie a szakmával folytatott folyamatos egyeztetésre, és az így kialakult működési rend irányításának, ellenőrzésének megszervezésére. E szakpolitika azonban csak akkor lehet eredményes, ha a közvetlen betegellátásban tevékenykedők is felelősséget éreznek a közös cél, egy szolidaritáson alapuló népegészségügyi rendszer létrehozásában. A felelősség körben fontos szerepet kap az egyén öngondoskodása. A döntő felelősség azonban a kormányokat, a legfelső szinten döntést hozókat terheli azzal, hogy – az egészség kiemelt jelentőségét elismerve és a társadalmi munkamegosztás más szereplőinek érdekeit is figyelembe véve – prioritásként kezeljék az egészségügyet.

Az egészségügy komplex adaptív rendszerek összessége. Az egészséget meghatározó biológiai tényezők, az egészségügyet meghatározó társadalmi, gazdasági, jogi, etikai viszonyrendszerek hálózatát kölcsönös egymásrataltság jellemzi, amiben fontos szerep jut a neveléstudománynak, az egészségfejlesztéssel kapcsolatos ismeretek átadásának. A *Multidiszciplináris Egészség és Jólét* folyóiratnak ezt a szerepvállalást nagyra értékelve gratulálok a folyóirat létrehozását kezdeményezőknek és munkájukhoz sok sikert kívánok.

Kosztolányi György
az MTA Elnöki Bizottság az Egészségért elnöke